

IN MEMORIAM

Dr Stojan Kesić, naučni savetnik

(1931–2015)

„Valjani ljudi su retkost, ali ih ima“ (Didro). Jedan valjan čovek izgubio je svoju poslednju bitku, „preselio“ se u sećanje gde se duže traje, preminuo je 11. februara 2015. dr Stojan Kesić, naučni savetnik, jedan od utemeljivača Instituta za savremenu istoriju. Carstvo večnosti je „obogaćeno“, a istoriografija i svi oni koji su ga znali, voleli osiromašeni i ožalošćeni.

Rođen je 1931. godine u selu Peći kod Bosanskog Grahova. Iznedri-la ga je časna, ugledna partizanska porodica, tako da će od svojih dečaćkih dana pripadati najhumanijem, najborbenijem, civilizacijskom pokretu – komunističkom, čiji je prvoborac ostao do kraja života. On je Srbin po rođenju, Jugosloven, humanista, internacionalista, građanin sveta po životnom opredeljenju.

Gimnaziju je završio u Drvaru i Banja Luci, Filozofski fakultet (gru-pa za istoriju), na Beogradskom univerzitetu, gde je i magistrirao. Uposlio se 1959. godine u Istorijskom arhivu CK SKJ, a potom radio u Institutu za istoriju radničkog pokreta naroda Jugoslavije, pa u Institutu za izučavanje radničkog pokreta, a od 1969. do 1995. (do odlaska u penziju), u Institutu za savremenu istoriju.

Godine 1974, odbranio je doktorsku disertaciju na Filozofskom fakultetu Novosadskog univerziteta o temi „Odnosi između radničkih pokreta u jugoslovenskim zemljama do 1914. godine“.

Svojom plodnom spisateljskom aktivnošću stekao je sva naučna zvanja – naučni saradnik, viši naučni saradnik i naučni savetnik, nastojeći

da kroz naučnoistraživački rad spozna složeno biće istorije, svestan da su sadašnjost i budućnost svrha istorije.

Bogate naučno-istraživačke rezultate Stojana Kesića tek treba proučiti i vrednovati. U svom istraživačkom radu pretežno se bavio serioznim istraživanjem, pitanjima vezanim za istoriju radničkog i socijalističkog pokreta u jugoslovenskim zemljama do Prvog svetskog rata. Iz te problematike napisao je tri monografije i nekoliko desetina radova trajne vrednosti, koje će struka tek valorizovati.

Njegova vredna, bogato dokumentovana doktorska teza obrađuje „Odnose između radničkih pokreta u jugoslovenskim zemljama do 1914. godine“, vredna je i njegova monografija „Radnički pokret u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj 1894–1914. godine“, koja izvorno utemeljena svedoči kako su socijalističke ideje nikle, razvijale se, kako je nastao radnički pokret u zemljama bivše Jugoslavije.

Shvatajući značaj izučavanja lokalne istorije, bez čijeg spoznavanja se ne može razumeti produkcija i reprodukcija stvarnog života, iznedrio je (kao koautor) vrednu monografiju „Radnički pokret u Boru i okolini do 1941. godine“.

Bogata je bibliografija autorovih članaka i rasprava, koje obrađuju istoriju radničkog i socijalističkog pokreta u jugoslovenskim zemljama. Navodim samo neke radove:

- Srpska socijaldemokratija prema radničkom pokretu Bosne i Hercegovine do 1908. godine, Beograd, 1965;
- Veze i odnosi između radničkih pokreta Srbije i Bosne i Hercegovine 1909–1914, Beograd, 1967;
- Slovenci i stvaranja Jugoslavije, Beograd, 1970;
- Dimitrije Tucović u jugoslovenskom radničkom pokretu, Beograd, Titovo Užice 1982;
- Filip Filipović i Dimitrije Tucović, Beograd 1983;
- Veze radničkog pokreta Bosne i Hercegovine sa radničkim pokretima u jugoslovenskim zemljama;
- Uloga Radovana Dragovića u borbi srpskih i hrvatskih socijalista protiv nacionalizma i šovinizma, Beograd 1987;
- Doprinos dr Sergeja Dimitrijevića izučavanju srpske socijalističke prevodne literature, Leskovac 1989;
- Odjeci ruske demokratske revolucije 1905. godine na radnički pokret u Srbiji i Hrvatskoj, Beograd 1993, itd.

Ovi radovi svedoče da njihov autor baštini veliko znanje, tradiciju, oni čuvaju od zaborava, u kontekstu istorijskog vremena, od zaborava, bogatstvo procesa, događaja, aktera...

Shvatajući značaj publikovanja istorijskih izvora za izučavanje istorije radničkog pokreta, autor je mukotrpnim radom priredio i objavio četiri knjige Sabranih dela Filipa Filipovića (obima oko 2000 str.), čime je trajno zadužio istoriju radničkog i komunističkog pokreta u Jugoslaviji, Srbiji... Zalaganjem autora, kao istraživača i odgovornog urednika, 1983–1984. je priređena i objavljena „Spomenica Četvrte krajiške narodnooslobodilačke udarne brigade“, koja predstavlja trajni pokretan spomenik toj brigadi i njenim palim i živim borcima.

Stojan Kesić je svojim serioznim istraživačkim radom nastojao da otkrije istinu o nastanku i razvitku radničkog i komunističkog pokreta u jugoslovenskim zemljama do 1914. godine. Njegovi radovi zbog bogatstva istorijskih izvora i nivoa njihove interpretacije vredan su prilog jugoslovenskoj, odnosno srpskoj historiografiji i biće nezaobilazni u budućim istraživanjima te problematike.

Stojan Kesić je bio pravi čovek, imponovao je svojim integritetom, neposrednošću, ljubavlju prema ljudima, spreman uvek da se suprotstavi svakoj nepravdi, zlu. Ponosio si se svojom dragom porodicom – suprugom Marijom, ćerkom Sanjom i sinom Draganom. Svojom ljudskom prolaznošću on je obogatio jugoslovensku historiografiju, a ovaj svet činio boljim i ljudskijim. On je dokaz da je odbrana dostojanstva, ljudskosti, istorijske istine, sam život, on je rođen da svom narodu bude od koristi.

Miroљub Vasić